

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 14028/06

Turan KÖKSAL / Türkiye

Başkan,

Valeriu Grițco

Hâkimler,

Egidijus Kūris,

Darian Pavli

ve *Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 22 Ekim 2019 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

22 Mart 2006 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruyu göz önüne alarak,

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere cevaben başvuran tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR VE OLGULAR

1. Başvuran, Turan Göksal 1921 yılında doğmuş olan bir Türk vatandaşıdır. Başvuran, Mahkemeye somut başvuruyu yapmasının ardından 17 Nisan 2009 tarihinde hayatını kaybetmiştir.

2. Başvuru, 6 Nisan 2017 tarihinde davalı Hükümete bildirilmiştir.

3. 18 Mayıs 2017 tarihinde başvuranın yasal mirasçıları olan Köksal ve Mercan - sırasıyla başvuranın dul karısı ve kızı, Mahkemeyi başvuranın ölümü hakkında bilgilendirmiş ve başvuruyu sürdürmek istediklerini belirtmişlerdir. Mirasçılar, Mahkeme önünde İstanbul Barosuna bağlı Avukat D. Öztürkçü tarafından temsil edilmişlerdir.

4. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

5. Davaların konusu, taraflarca ifade edildiği şekliyle aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Başvuranın arazisinin kamulaştırılması

6. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (bundan böyle “Bakanlık” olarak anılacaktır), 4 Mayıs 1979 tarihinde başvurana ait arazileri, söz konusu bu arazilerin gecekondü önleme alanında bulunması dolayısıyla kamulaştırmıştır. Yaklaşık 300.000 Türk lirası tutarındaki meblağ kamulaştırma tazminatı olarak 4 Nisan 1980 tarihinde bir banka hesabına yatırılmıştır. Başvuran arazisinin kamulaştırılması için yatırılan söz konusu meblağı çekebileceği hakkında 12 Haziran 1980 tarihinde bilgilendirilmiştir.

7. Ardından, başvuran kamulaştırmanın iptal edilmesi ve kendisine ek kamulaştırma tazminatı ödenmesi için iki ayrı dava açmıştır.

8. Danıştay, kamulaştırmanın iptali için açılan davayı 15 Haziran 1982 tarihinde reddetmiştir.

9. Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi, ek tazminata ilişkin olarak açılan davayı 2 Haziran 1983 tarihinde kabul etmiş olup başvurana 1.625.610 Türk lirası ödenmesi gerektiğine karar vermiştir. Söz konusu karar 29 Şubat 1984 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Maliye Bakanlığı belirtilmeyen bir tarihte İstanbul Vergi Dairesine bir yazı göndermiş ve bu yazıda Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından başvurana ödemesi kararlaştırılan meblağın da dâhil olduğu meblağların listelenen kişilere ödenmesini talep etmiştir. İstanbul Vergi Dairesi, 3 Mayıs 1984 tarihinde Bakanlığın yazısına cevap vererek Bakanlık tarafından gönderilen toplu meblağın listede bulunan tüm ödemelerin gerçekleştirilmesi için yeterli olmadığını belirtmiştir. İstanbul Vergi Dairesi, Bakanlıktan gönderilen meblağ ile hangi bireylere ödeme yapılması gerektiğinin belirtmesini istemiştir.

11. Dava dosyasında bulunan belgeler, kamulaştırılan arazilerin gerçekten idarenin eline geçip geçmediğini göstermemektedir.

2. Tapu iptali ve tescil davası

12. 1987 yılında gerçekleştirilen bir imar uygulamasının ardından, söz konusu alan yeni paftalara ayrılmış ve bazıları başvuranın tapu siciline kaydedilmiştir.

13. Bakanlık, arazinin başvuran adına kaydedilmesinin, söz konusu arazinin imar planından önce kamulaştırılması dolayısıyla kanuna aykırı olduğunu iddia ederek 1994 yılında tapu iptali ve tescil davası açmıştır.

14. Başvuran, yargılamalar sırasında, Bakanlıktan tapu siciline düşülen kamulaştırma şerhini kaldırmasını talep etmiştir. Daha sonrasında, Bakanlık 1995 yılında başvuranın talebini kabul etmiş ve söz konusu arazinin imar planının ardından başvurana tescil edildiğini ve bu arazinin kamulaştırılması için yeni bir işlemin başlatılmasının idareye yük olacağını belirtmiştir. Bu doğrultuda, Bayındırlık ve İskân İstanbul İl Müdürlüğü, 1996 yılında söz konusu arazinin kamulaştırılmasından vazgeçmeye karar vermiştir.

15. Kartal Hukuk Mahkemesi 22 Eylül 1998 yılında kamulaştırma usulünden vazgeçilmesi yönündeki idarenin davasını reddetmiştir.

16. Yargıtay, 25 Mayıs 1999 tarihinde Hukuk Mahkemesinin kararını onamıştır. Ancak, Yargıtay Bakanlığın düzeltme talebini incelikten sonra Kamulaştırma Kanunu uyarınca idarenin daha önce kesinleşmiş bir kamulaştırma kararını ve tespit edilen ilgili tazminatı tek taraflı olarak geri çekemeyeceğini belirterek 29 Şubat 2000 tarihinde söz konusu kararı bozmuştur.

17. Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi, Yargıtayın bu kararı ile uyumlu olarak 30 Eylül 2004 tarihinde davayı kabul etmiş ve söz konusu arazinin idare adına tescil edilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtay, 19 Haziran 2005 tarihinde başvuranın, yetkililerin ek tazminatı ödemediğine ilişkin iddialarını kanıtlamadığını tespit ederek kararı onamıştır. Yargıtay, ayrıca, başvuranın kendisine yapılan ilk ödemeyi geri iade ettiğini de kanıtlamadığını belirtmiştir. Temyiz mahkemesi 10 Ekim 2005 tarihinde başvuranın düzeltme talebini reddetmiştir.

ŞİKÂYETLER

18. Başvuran, Sözleşme'nin 6 ve 13. maddeleri kapsamında ulusal mahkemelerin tarafsız hareket etmediği ve silahların eşitliği ilkesini göz ardı etmesi dolayısıyla Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde görülen tapu iptali davasına ilişkin yargılamaların adil olmadığı konusunda şikâyette bulunmuştur.

19. Başvuran Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine dayanarak, 1983 yılında ödenmesi kararlaştırılan ek tazminatın yatırılmamasına rağmen ulusal mahkemenin bu hususu göz önünde bulundurmaksızın tapu kaydını iptal ettiğini ve bu nedenle mal ve mülk dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Başvuranın mirasçılarının duruşmaya katılma hakkı (*locus standi*)

20. Somut başvurunun 2017 yılında Hükümete iletilmesinin ardından başvuranın dul karısı ve kızı olan Köksal ve Mercan, başvuranın vefat ettiği konusunda ve başvuruyu sürdürmek istediklerine dair Mahkemeyi bilgilendirmişlerdir. Mirasçılar, kendilerinin başvuranın tek mirasçıları olduğunu tesis eden Zara Sulh Hukuk Mahkemesinin 7 Mayıs 2009 tarihli kararını Mahkemeye ibraz etmişlerdir.

21. Hükümet, Köksal ve Mercan'ın Mahkeme önünde görülen başvuranın davasını sürdürme hakları olmadığını öne sürmüştür. Hükümet, ibraz edilen mirasçılık belgesinin söz konusu başvurunun Hükümete iletilmesinden sekiz yıl önce verilmesi dolayısıyla güncel olmadığını savunmuştur. Bu bağlamda, Hükümet, başvuranların mirasçılarının sıfatında bir değişiklik olup olmadığını kuşkusuz bir şekilde tespit edilemeyeceğini iddia etmiştir. Dolayısıyla, Hükümet davanın kayıttan düşürülmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

22. Hükümetin argümanına cevaben başvuranın mirasçıları, başvuranın hukuki mirasçılarının durumunda herhangi bir değişiklik olmadığını belirten 15 Ocak 2018 tarihli bir belgeyi ibraz etmişlerdir.

23. Mahkeme, bir başvuranın Mahkemeye başvuruda bulunduktan sonra ölmesi halinde başvuranın bir akrabasının ya da mirasçısının, ilke olarak, bu yönde yeterli ilgisi olması halinde davayı sürdürebileceğini yinelemektedir(bk., Valentin Câmpeanu adına *Centre for Legal Resources/Romanya* [BD], no. 47848/08, § 97, AİHM 2014 ve burada atıfta bulunulan diğer davalar).

24. Somut davanın kendine has durumlarını ve başvuranın mirasçıları tarafından ibraz edilen belgeleri göz önünde bulunduran Mahkeme, Köksal

ve Mercan'ın Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamında başvuranın şikâyetlerine ilişkin olarak duruşmaya katılma hakkına (*locus standi*) sahip oldukları kanaatindedir. Sonuç olarak, Hükümetin başvurunun düşürülmesine dair talebi reddedilmelidir (bk., *Malhous/Çek Cumhuriyeti* (k.k.) [BD], no. 33071/96, AİHM 2000-XII). Somut davada, karmaşaya yer verilmemesi adına, mirasçılar Köksal ve Mercan şimdi "başvuranlar" olarak düşünülse de, "başvuran" ifadesi vefat eden Köksal'i ifade etmek için kullanılmıştır.

B. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi

25. Hükümet, başvuranın mülkünün kamulaştırılmasının ve ek tazminata ilişkin kararın ikisinin de Türkiye'nin bireysel başvuruda bulunma hakkını onaylamasından önce 29 Ocak 1987 tarihinde kesinleştiğini ve bu nedenle şikâyetin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ile zaman yönünden bağdaşmaz olduğunu öne sürmüştür. Ek olarak, Hükümet, başvuranın kendi lehine verilen kararın icrasını sağlamak amacıyla gerekli adımları atmadığını ve dolayısıyla iç hukuk yollarını tüketmediğini iddia etmiştir. Hükümet, başvuran, henüz 19 Ocak 2013 tarihli ve 6384 sayılı Kanun ile kurulan Tazminat Komisyonuna başvurmamış olduğundan, şikâyetin iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez bulunması gerektiğini savunmuştur. Son olarak, Hükümet söz konusu şikâyetin altı ay süre sınırı dışında yapıldığını ve başvuranın meşru bir beklentisi olmadığını kaydetmiştir.

26. Başvuran, Kartal Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından 1984 yılında kendisine ödenmesi kararlaştırılan ek tazminatın aslında hiç ödenmediğine ve Hükümetin bu hususu savunmalarında da reddetmediğine dikkat çekmiştir. Başvuran, imar planının ardından kendine yeterli kamulaştırma tazminatı ödenmeden ismine kayıtlı olan tapunun iptal edilmesi dolayısıyla mülkünden hukuksuz bir şekilde mahrum bırakıldığını belirtmiştir. Bu

bağlamda, başvuran tapusunun iptal edilmesine ilişkin ulusal mahkeme yargılamaların tespitlerine itiraz etmiş ve Kamulaştırma Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca idarenin yargılamalar sırasında kamulaştırma kararından vazgeçebileceğini savunmuştur.

27. Mahkeme, ilk başta, 1987 yılında yapılan imar planlamasının ardından mülkün başvuran adına tekrar kaydedilmesiyle söz konusu kamulaştırmanın kesinleştiği konusunda taraflar arasında herhangi bir ihtilaf olmadığını not etmektedir. Başvuranın Kartal Hukuk Mahkemesinin kararına itirazı ve kamulaştırma kararının geri çekilmesinden dolayı mülkün tapusunun kendi adına kaydedilmesinin geçerli olduğunu ön sürdüğü iddiasına ilişkin olarak, Mahkeme, ulusal hukukun doğru bir şekilde yorumlandığını ve uygulandığını tespit etme yetkisinin kısıtlı olduğunu yinelemektedir. Ek olarak, Mahkeme, ulusal mahkemelerinin yerine geçme gibi bir işlevi olmadığını ve sadece ulusal mahkeme kararlarının keyfi veya açıkça dayanaktan yoksun olmamasını sağlama görevi olduğunu tekrar etmektedir (bk., diğer kararların yanı sıra, *Anheuser-Busch Inc./Portekiz* [BD], no. 73049/01, § 83, AİHM 2007-I). Mahkeme herhangi bir keyfiliğin mevcut olmaması halinde Kartal Hukuk Mahkemesinin başvuranın tapu kaydının iptal edilmesine ve Kamulaştırma Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca idarenin tek taraflı olarak iptal etmesinin geçersiz olmasına yönelik yaptığı tespiti sorgulamak için herhangi bir gerekçe görmemektedir.

28. Bu nedenle, Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin esasının mülkünün kamulaştırılması için kendisine 1.625.610 Türk lirası tutarında ek bir tazminatın ödenmesini öngören 2 Haziran 1983 tarihli Kartal Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının ulusal yetkililer tarafından icra edilmemesi ile ilişkili olduğu kanaatindedir.

29. Hükümetin başvuran tarafından ileri sürülen mal ve mülk dokunulmazlığı hakkının ihlal edilmesi argümanını ele almak için Mahkemenin zaman bakımından yetkisi bulunmadığına dair iddiasına ilişkin olarak, Mahkeme, Türkiye'nin bireysel başvuru hakkını

onaylamasının ardından başvuranın bir kararın icra edilmesi hakkına sahip olduğu ve başvuruya konu olan kararın icra edilmemesinin günümüze kadar sürdüğü görüşündedir. Bu doğrultuda, Hükümetin zaman bakımından yetkisizlik gerekçesi temelinde öne sürülen kabul edilmezlik itirazının reddedilmesi gereklidir (bk., *Krstić/Sırbistan*, no. 45394/06, §§ 63-69, 10 Aralık 2013).

30. Hükümetin başvuranın icra takibi başlatmaması dolayısıyla iç hukuk yollarını tüketmediği argümanına ilişkin olarak Mahkeme, taraf olduğu davalarda Devlet aleyhinde verilen nihai bir kararın mevcut olduğu durumlarda bu şahsın ayrı olarak icra takibi başlatmasının beklenemeyeceğini yinelemektedir (bk., *Metaxas/Yunanistan*, no. 8415/02, § 19, 27 Mayıs 2004; *Lizanets/Ukrayna*, no. 6725/03, § 43, 31 Mayıs 2007 ve *Yuriy Nikolayevich Ivanov/Ukrayna*, no. 40450/04, § 46, 15 Ekim 2009). Bu tarz durumlarda, karar hakkında usule uygun bir şekilde bilgilendirilen davalı Devlet mercisi, söz konusu karara uyulması için tüm gerekli tedbirleri almalı ya da bu kararı uygulanması için yetkili başka bir merciye göndermelidir (bk., *Burdov/Rusya*, (no. 2), no. 33509/04, § 68, AİHM 2009). Başarılı olan davacının, kararda ödenmesi kararlaştırılan meblağın tahsil edilmesi için bazı usule ilişkin işlemleri başlatması gerekebilir. Bu işlemler, Devletin kararın kendi rızasıyla icra ettiği sırada veya söz konusu kararın icrasının cebri yöntemlerle sağlanması sırasında gerçekleştirilebilir. Bu nedenle, yetkililerin başvurudan söz konusu kararın icrasının gerçekleştirilebilmesi için ya da hızlandırılması için banka bilgileri gibi ek belgeleri ibraz etmesini istemesi makul olarak değerlendirilmemektedir (a.g.e., 69).

31. Mahkeme, somut davada ulusal yetkililerin başvurana ek tazminat ödenmesini öngören kararın icra edilmesi için ilk adımları attığını gözlemlemektedir (bk., yukarıdaki 10. paragraf). Ancak, Mahkeme Hükümetin icra takibinin sonuçlandırıldığını gösteren herhangi bir belgeyi sunmadığını not etmektedir. Ayrıca, Hükümet, başvuranın özel usule ilişkin

işlemlere başvurmadığına dair bir iddiada da bulunmamıştır. Dolayısıyla, Mahkeme Hükümetin bu başlık altındaki itirazını reddetmiştir.

32. Ek olarak, Mahkeme, Hükümet tarafından belirtildiği üzere, *Ümmühan Kaplan/Türkiye* (no. 24240/07, 20 Mart 2012) davasında pilot karar usulünün uygulanmasının ardından Türkiye’de yeni bir iç hukuk yolunun uygulanmakta olduğunu dikkate alır. Ardından, Mahkeme *Demiroğlu ve Diğerleri/Türkiye* ((k.k.), no. 56125/10, 4 Haziran 2013) davasındaki kararında, başvuruların iç hukuk yollarını, yani yeni hukuk yolunu tüketmedikleri gerekçesiyle bu başvuruyu kabul edilemez bulmuştur. Mahkeme, bu kararı verirken, özellikle, söz konusu yeni hukuk yolunun, yetkililerin mahkeme kararlarını icra etmemesine ilişkin şikâyetler bakımından, muhtemel surette (a priori) erişilebilir ve makul bir çözüm sunacak nitelikte olduğu kanısına vardığını belirtmiştir.

33. Ancak, Mahkeme, Hükümetin başvuruların 6384 sayılı Kanun ile tesis edilmiş olan yeni iç hukuk yoluna başvurmamış olmalarına ilişkin ilk itirazını göz önünde bulundurarak, yukarıda anılan *Demiroğlu* davasında varmış olduğu sonucu yinelemektedir.

34. Mahkeme, yukarıdaki hususlar ışığında, başvurunun bu kısmının, Sözleşme’nin 35 §§ 1 ve 4. maddesi uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle reddedilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

C. Diğer Şikâyetler

35. Başvuran, ayrıca Sözleşme’nin 6 ve 13. maddeleri kapsamında tapu kaydının iptaline ilişkin yargılamaların adil olmadığı konusunda şikâyette bulunmuştur.

36. Mahkeme, elinde bulunan tüm belgeler ışığında ve şikâyette bulunulan hususların yargı yetkisine girdiği ölçüde, bu şikâyetin Sözleşme veya Protokollerinde belirtilen hak ve özgürlüklerin ihlaline işaret etmediği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla Mahkeme, söz konusu şikâyeti,

Sözleşme'nin 35 §§ 3 ve 4 maddeleri uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmektedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş olup ve 21 Kasım 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Grițco
Başkan